



मत्स्य समाचार संवाहिका

Nepal Fisheries Society
Newsletter
(A contribution of Nepal Fisheries Society)

मत्स्य समाचार संवाहिका

Nepal Fisheries Society

सम्पादक दल

डा. टेक बहादुर गुरुङ्ग
डा. माधव कुमार श्रेष्ठ
डा. सुनिला राई
अग्नि नेपाल
डा. नीता प्रधान
प्रेम तिमिल्सिना

पृष्ठ निर्माण र डिजाइन

डा. नीता प्रधान
अग्नि नेपाल

टाइपिङ्ग

रेणु अर्याल

प्रकाशक

नेपाल मत्स्य समाज
Nepal Fisheries Society

अनुसन्धानकर्ता, मत्स्य विज्ञ तथा मत्स्य प्राविधिकहरू बिच समन्वय अन्तरक्रिया कार्यक्रम

केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, बालाजुको आयोजनामा मत्स्य अनुसन्धानकर्ता, मत्स्य विज्ञ तथा मत्स्य प्राविधिकहरू बिच समन्वय अन्तरक्रिया कार्यक्रम मिति २०७७ फाल्गुन ६ र ७ गते सम्पन्न भयो । दुई दिन संचालन भएको सो कार्यक्रममा मुख्य रूपमा नेपालको मत्स्य



विकास कार्यक्रमको हालको अवस्था तथा भावी रणनीतिहरू, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् अन्तर्गत मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र र मत्स्य क्षेत्रको जनशक्ति विकासमा विश्वविद्यालयको आगामी भूमिका र आवश्यक समन्वयको बारेमा छलफल गरिएको थियो । हालको अवस्थामा मत्स्य क्षेत्रलाई नीतिगत तहबाट एक अलग पहिचानका साथ बजेट तथा कार्यक्रमको व्यवस्थाका लागि विशेष पहल हुनुपर्ने आवश्यकता महशुस गरिएको छ । देशलाई मत्स्य उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाउन क्षेत्र विस्तारका लागि मत्स्यपालनको सम्भावना रहेको प्राकृतिक जलाशयमा समेत मत्स्यपालन कार्यक्रम संचालन गरि मत्स्य उत्पादन बढाउन सकिने र प्राकृतिक जलस्रोतमा मत्स्यको संचित बढाई उत्पादन बढाउन सकिने विज्ञहरूको सुझाव रहेको छ । नेपालको परिवर्तित अवस्थामा आधुनिक कृषि क्षेत्रको एक गतिशील तथा उदयमान क्षेत्र मत्स्य विकासलाई थप गति प्रदान गर्न नेपालको तीन तहको सरकारमा विद्यमान रहेको मत्स्य विकास तथा प्रसारका कार्यक्रम तथा मत्स्य अनुसन्धान र विश्वविद्यालय बिच समन्वयको ठोस कार्ययोजना सहित अगाडि बढ्न पर्ने निष्कर्षका साथ दुई दिने अन्तरक्रिया कार्यक्रम समापन भएको थियो । उक्त कार्यक्रममा प्रमुख अतिथिको रूपमा कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयका सचिव श्रीमान् प्रेमनारायण कंडेलज्यू तथा विशेष अतिथिको रूपमा कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयका पशुपन्छी तथा मत्स्य महाशाखाका सहसचिव श्रीमान् विमलकुमार निर्मलज्यू, पूर्व सचिव डा. दीपबहादुर स्वार तथा पशुसेवा विभागका महा-निर्देशक डा. दमयन्ती श्रेष्ठज्यू रहनु भएको थियो ।



इन्दिरा भुसाल स्मृति पुरस्कार

बर्दिया जिल्लाको बढैयाताल गाउँपालिकामा मत्स्य व्यवसायमा संलग्न समाजसेवी एवं साहसी महिला श्री इन्दिरा भुसालको वि.सं. २०६८ सालमा भएको असामयिक निधन पश्चात स्वर्गीय श्री भुसालको सम्झनामा “इन्दिरा भुसाल स्मृति पुरस्कार” का लागि रु. ११ लाखको अक्षयकोषको व्यवस्था गरिएको थियो। उक्त अक्षयकोषको मूल राशी हाल रु. १२ लाख पुग्याईएको छ। अक्षयकोषमा वार्षिक रुपमा प्राप्तहुने ब्याजबाट नेपाल मत्स्य समाजले मत्स्य क्षेत्रका विभिन्न विधाहरुमा संलग्न रही मत्स्य अनुसन्धान/विकासमा योगदान पुग्याउनु भएका विज्ञ वा व्यवसायी मध्येबाट एक वा एकभन्दा बढी व्यक्तिलाई वर्षेनी पुरस्कार प्रदान गर्ने गर्दछ। तदनुरूप हालसम्म आठ जना व्यक्तित्वहरु “इन्दिरा भुसाल स्मृति पुरस्कार” बाट सम्मानित भइसक्नुभएको छ भने यस वर्ष (२०७७ साल) को “इन्दिरा भुसाल स्मृति पुरस्कार” बाट त्रिभुवन विश्वविद्यालय अन्तर्गत मत्स्य विज्ञान विषयमा अनवरत अध्यापन तथा अनुसन्धान कार्यमा संलग्न रही नेपालमा मत्स्य अनुसन्धान एवम् विकास लगायत मत्स्य जैविक विविधता संरक्षण र सो संग सम्बद्ध प्रकाशनमा समेत उल्लेखनीय योगदान पुग्याउनु भएकी प्राध्यापक डा. जीवन श्रेष्ठज्यूलाई पुरस्कृत गरिने निर्णय भएको छ।

प्राध्यापक डा. जीवन श्रेष्ठको जन्म विक्रम सम्वत् २००१ मा तेह्रथुम जिल्लाको सन्यासीछापमा भएको हो। उहाँले इ.सं. १९६६ सालमा

भारतको विक्रम विश्वविद्यालय, उज्जैन एम.पी. बाट विज्ञान विषयको प्राणीशास्त्रमा स्नातकोत्तर र त्यसपछि इ.सं. १९७७ मा त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट विद्यावारिधि उपाधि हासिल गर्नुभएको छ। वि.सं. २०२३ मा उप-प्राध्यापकबाट त्रिभुवन विश्वविद्यालयमा सेवा शुरु गर्नुभएकी डा. श्रेष्ठ इ.सं. १९७७

मा सह-प्राध्यापक र १९९१ मा प्राध्यापकमा पदोन्नति हुनुभएको थियो। विश्वविद्यालयको सेवा अवधिमा उहाँले मत्स्य विज्ञान विषयमा अध्यापन तथा अनुसन्धान कार्यमा अनवरत संलग्न रही नेपालमा मत्स्य अनुसन्धान एवम् विकास लगायत मत्स्य जैविक विविधता संरक्षणमा कार्य गर्नुभयो भने उहाँका सो संग सम्बद्ध दर्जनौं लेख रचना स्वदेश तथा विदेशमा प्रकाशन भएका छन्। उहाँ हाल नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठानमा प्राज्ञ हुनुहुन्छ। उहाँले राष्ट्र विकासमा पुग्याउनु भएको योगदानको उच्च मुल्यांकन गर्दै कदरस्वरूप नेपाल मत्स्य समाज २०७७ सालको “इन्दिरा भुसाल स्मृति पुरस्कार” बाट पुरस्कृत गर्दछ। यस अवसरमा हार्दिक बधाइका साथै उहाँको अभूत उज्ज्वल भविष्यको कामना सहित सुस्वास्थ्य र सुखमय दीर्घ जीवनको लागि शुभकामना व्यक्त गर्दछ।



“Sustainable Aquaculture and Fisheries in COVID-19 Era” विषयक एक दिने webinar सम्पन्न

नेपाल मत्स्य समाजद्वारा मिति २०७७ असार ६ गते (June 20, 2020) मा “Sustainable Aquaculture and Fisheries in COVID-19 Era” विषयक एक दिने webinar आयोजना गरिएको थियो। नेपाल मत्स्य समाजका अध्यक्ष डा. टेक बहादुर गुरुङ्गज्यूको अध्यक्षता र पशु सेवा विभागका महानिर्देशक डा. बंशी शर्माज्यूको प्रमुख आतिथ्यतामा भएको उक्त webinar मा नेपाल मत्स्य समाज, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद, केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, त्रिभुवन विश्वविद्यालय, कृषि तथा वन विज्ञान विश्वविद्यालय, एशियन इन्स्टीट्यूट अफ टेक्नोलोजी, वर्ल्ड फीस सेन्टरका मत्स्य विज्ञ, वैज्ञानिक, प्राविधिक, प्राज्ञ, विद्यार्थीहरुको सहभागिता रहेको थियो। सो webinar मा कोभिड-१९ को सन्दर्भमा मत्स्य क्षेत्रमा पर्न सक्ने प्रभाव र न्यूनीकरणका उपायहरु, कोभिड-१९ को कारणले मत्स्य अनुसन्धान, शिक्षा र प्रसार क्षेत्रमा परेका

असरहरु सम्बन्धी पाँचवटा कार्यपत्रहरु प्रस्तुत गरिएका थिए।

- 1) Aquaculture and fisheries in Nepal and impacts of COVID-19 on Fisheries Sector
- 2) Impact of COVID-19 on Fisheries Research, Education and Extension
- 3) Potential means and ways to combat COVID-19 in fisheries focusing on transport of fish product to market
- 4) Measure to combat COVID-19 in aquaculture: A global scenario
- 5) COVID-19 crisis: Can this be an opportunity too ?



नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्बाट सेवा निवृत्त कर्मचारीहरुप्रति शुभकामना

नेपालमा मत्स्य अनुसन्धान तथा विकासमा लामो समयसम्म सेवारत रही सेवा निवृत्त हुनुभएका नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्का पूर्व कार्यकारी निर्देशक डा. टेकबहादुर गुरुङ्ग, वरिष्ठ वैज्ञानिक (एस ४) श्री जयदेव विष्ट, वैज्ञानिक (एस २) श्री अरुणप्रसाद वैद्य, वरिष्ठ वैज्ञानिक (एस ४) श्री सुरेन्द्र प्रसाद (साह), वरिष्ठ वैज्ञानिक (एस ३) श्री अग्निप्रसाद नेपाल, वरिष्ठ वैज्ञानिक (एस ३) श्री अर्जुनबहादुर थापा, वैज्ञानिक (एस २) श्री गोपालप्रसाद लम्साल, वरिष्ठ वैज्ञानिक (एस ४) डा. नीता प्रधान, वरिष्ठ प्राविधिक अधिकृत (टि ८) श्री रामकुमार श्रेष्ठ, वरिष्ठ, प्राविधिक अधिकृत (टि ७) श्री कमलेशकुमार श्रीवास्तव, प्राविधिक अधिकृत (टि ७) श्री देवप्रसाद शर्मा, वरिष्ठ प्राविधिक अधिकृत (टि ७) श्री प्रदीपकुमार साह, प्राविधिक अधिकृत (टि ६) श्री रामप्रसाद ढकाल, प्राविधिक अधिकृत (टि ६) श्री सन्तकुमार श्रेष्ठ, प्राविधिक अधिकृत (टि ६) श्री भरतकुमार श्रेष्ठ, प्राविधिक अधिकृत (टि ६) श्री मुरलीप्रसाद थपलियालाई उहाँहरुले पुग्याएको योगदानको कदर गर्दै नेपाल मत्स्य समाज हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछ। निजहरुको सेवा निवृत्त जीवन सुखमय होस भन्ने हार्दिक शुभकामना समेत व्यक्त गर्दछ।

३५ औं विश्व खाद्य दिवसका अवसरमा अन्तरक्रिया कार्यक्रम

अक्टोबर १६, २०२० तदनुसार २०७६ असोज २९ गते ३९ औं विश्व खाद्य दिवसको अवसरमा “हाम्रो पहल : स्वस्थ आहार, भोक मुक्त सन्सार” भन्ने मूल नाराका साथ केन्द्रीय मत्स्य भवन बालाजुमा एक अन्तरक्रिया गोष्ठीको आयोजना गरिएको थियो। केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, बालाजुका प्रमुख मत्स्य विकास अधिकृत श्री शिवनारायण चौधरीज्यूको अध्यक्षता तथा नार्कका कार्यकारी निर्देशक डा. टेकबहादुर गुरुङ्गज्यूको प्रमुख आतिथ्यतामा सम्पन्न उक्त कार्यक्रममा नेपालमा मत्स्य पालनको वर्तमान अवस्था, सम्भावना र चुनौतिहरू, माछाको विभिन्न अवस्थामा आवश्यक प्रोटीन प्रतिशत र खाद्य पोषणमा माछाको महत्व, रेन्बो ट्राउट माछाको सम्भाव्यता, अवसर र चुनौतिहरू, र माछाको बजार श्रृंखला सम्बन्धी जम्मा चारवटा कार्यपत्रहरू प्रस्तुत गरिएका थिए।



विश्व मत्स्य दिवस २०२०

अघिल्ला वर्षहरूमा विश्व मत्स्य दिवस भौतिक उपस्थितिका साथ विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गरी मनाइने गरिएतापनि यस वर्ष भने २९ नोभेम्बर २०२० का दिन COVID-19 को कारण नेपाल फिसरिज सोसाईटी (NEFIS) ले भौतिक सहभागिता हुन सम्भव नभएकोले webinar को माध्यमबाट विश्व मत्स्य दिवसको कार्यक्रम सम्पन्न गरेको थियो। यस कार्यक्रमको उद्देश्य खाद्य पोषण र खाद्य सुरक्षामा माछाको महत्व र Fisheries and aquaculture को क्षेत्रमा देखिएका समस्या सम्बन्धमा सामुहिक छलफल गरि समस्या निराकरणका उपाय पत्ता लगाई दिगो मत्स्य पालनद्वारा मत्स्य उत्पादन बढाउने र मत्स्य पालनमा प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा आश्रित जनसमुदायलाई रोजगारी र खाद्य सुरक्षा प्रदान गर्ने उपायहरूको पहिचान तथा कार्यान्वयन सम्बन्धमा सुझाव दिने रहेको थियो। उक्त कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि पूर्व सचिव डा. दीपबहादुर स्वराज्य हुनुहुन्थ्यो भने सभापतित्व नेफिसका अध्यक्ष तथा नार्कका पूर्व कार्यकारी निर्देशक डा. टेकबहादुर गुरुङ्गज्यूले गर्नुभएको थियो। यस कार्यक्रममा नेफिसका पदाधिकारीहरूको सहभागिता रहेको थियो।

विद्युत प्राधिकरणको रिजरभ्वायरमा ट्राउट उत्पादन: एक सफल परीक्षण

नेपालमा प्रायः सिमेन्टका रेसवे पोखरी बनाएर निरन्तर बगिरहने चिसो पानीमा पालिने लोकप्रिय रेन्बो ट्राउट माछा जलविद्युत केन्द्रको रिजर भ्वायरमा पिंजडामा पालन गर्न गरिएको परीक्षण सफल भएको छ। काठमाडौं विश्वविद्यालयको एक्वाटीक इकोलोजी सेन्टरले नेपालको मध्य-पहाडी भेग काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लाको खोपासीस्थित पनौती जलविद्युत केन्द्रको रिजरभ्वायरमा पिंजडा राखी प्रति घनमीटरमा १०, १५ र २० गोटा माछाको स्टकिङ दरमा सरदर ५७.६ ग्राम साइजका



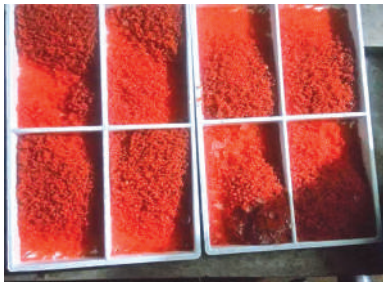
माछा स्टक गरी ३३ प्रतिशत कूड प्रोटीन (करिव ७% चिल्लोपदार्थ) को दाना शारीरिक तौलको बढीमा ३% को दरमा (पानीको तापक्रम अनुसार २.५-३.०%) खुवाएर जनवरी २०१९

देखि अप्रिल २०१९ सम्म ९१ दिनको अवधिमा गरिएको अध्ययनको नतिजा अनुसार ५७.६ ग्राम साइजका माछा सरदर १२९ ग्रामका (१२३-१३६ ग्राम) पुगेका, जुन दैनिक ०.८ ग्रामको दरमा बढेको र माछाको बाँच्ने दर सरदर ९७ प्रतिशत रहेको थियो। साथै १० गोटा माछा राखेको समूहमा माछा केही (१०-१२ ग्राम) ठूलो देखिएतापनि स्ट्याटिस्टिक रूपमा खास फरक देखिएन। तर प्रति केजमा हार्भेष्ट तौल २० माछा प्रति घनमीटर स्टक गरेको केजबाट सबैभन्दा बढी उत्पादन ११६ केजी उत्पादन आयो भने अन्य १५ र १० गोटा स्टक समूहबाट क्रमशः ८९ केजी र ६२ केजी उत्पादन भएको थियो। दाना:मासुको अनुपात सरदरमा २.६:१ (२.३-२.८) रह्यो।

आर्थिकरूपमा २० गोटा माछा प्रति घनमीटर स्टक गरेको केजमा सबैभन्दा बढी फाइदा भएको देखिएको र शारीरिक तौल तथा लम्बाइको सम्बन्ध हेर्दा सन्तपेजनक पाइयो। तर समुद्र सतहबाट लगभग १४५० मीटरमा रहेको यस रिजरभ्वायरमा हिउँद-बसन्त ऋतुका लगभग ६ महिना रेन्बो ट्राउटको लागि उपयुक्त पानीको तापक्रम (१०-२१ डीग्री से.) रहन्छ। पानीको तापक्रम लगायत पानीको गुणस्तर ट्राउटको लागि उपयुक्त भएतापनि यस प्रकारको जलाशयमा पहिलो पटक गरिएको अनुसन्धान भएको र दानामा प्रोटीन र चिल्लो पदार्थ पनि केही कम देखिएकोले अब अर्को पटकदेखि दानाको गुणमा पनि सुधार गरी बढी स्टकिङ दर राखेर अलि लामो समयसम्म अध्ययन गर्न सिफारिस गरिएको सो माछाको अनुसन्धानकर्ता मत्स्य विज्ञ अग्नि नेपालले जानकारी दिनुभयो। यस्ता जलाशयमा ६ महिना चिसो पानीका माछा/ट्राउट राखी सरदर २०० ग्रामका माछा उत्पादन गर्ने र २२-२३ डीग्री से. भन्दा माथि पानीको तापक्रम भएका बेला अर्को ६ महिना कार्प माछा पालन गर्न सकिने उहाँले बताउनु भयो। यसबाट नेपालमा अथाह सम्भावना रहेको जलविद्युत रिजरभ्वायरमा विद्युत सँगै माछा उत्पादन हुने र मुलुकमा माछा उत्पादनमा आत्मनिर्भर बन्न साथै ग्रामीण भेगमा पनि पौष्टिक खाद्य सुरक्षामा सुधार गर्न मद्दत पुग्ने निश्चित छ।



चीनबाट रेन्बो ट्राउटका नब्बे हजार भुरा आयात



नेपालमा हाल संचालित China Nepal Technology Cooperation प्रोजेक्ट Tibet International Economic Exchange Center, Department of Commerce, Tibet, Autonomous Region of People's Republic of China र

नेपाल सरकार, कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, बीच सन् २०१८ डिसेम्बर १९ का दिन भएको सम्झौता अनुसार कार्यान्वयनमा छ । तीन वर्षे अवधिको यस प्रोजेक्टको सम्झौतामा प्रत्येक वर्ष रेन्बो ट्राउट माछाका ३०,००० आँखा बनेका अण्डा (Eyed eggs) रेन्बो ट्राउट मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र, धुन्चेमा ल्याएर भुरा कढाउने र उक्त भुराहरु अगुवा किसानहरुलाई वितरण गर्ने उल्लेख छ । सेही अनुसार पहिलो ब्याच ३०,००० अण्डा गत १६ मार्च २०१९ मा केरुङ नाका हुदै मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र, धुन्चेमा भित्र्याइएको थियो । सम्झौता अनुसार यस वर्ष दोश्रो ब्याचका ३०,००० आँखे अण्डा भित्र्याइने भनेतापनि कोभिड-१९ को कारण चीनियाँ पक्षले समयवधि अधि नै बाँकी पुरै ६०,००० आँखा बनेका अण्डा केरुङ कै बाटोगरी रसुवागढी भन्सारबाट मिति २ माघ २०७७ अर्थात २ जनवरी २०२१ मा नै नेपाल आइपुका छन् ।

पहिलो ब्याचको आँखेअण्डा सात देखि बाह्र दिनको अन्तरालमा कोरलिए र लगभग दुई महिना हुर्काए पछि तपसिलमा उल्लेख गरे अनुसार विभिन्न सात निजी फार्महरुमा वितरण गरिएको थियो । यस केन्द्रमा पहिलो ब्याचका हाल ३००-५०० ग्राम साइजका ३५० वटा चीनियाँ

रेन्बो ट्राउट माउहरु प्रजनन योग्य भईसकेका छन् । दोश्रो ब्याचका भुराहरु अनुसन्धान केन्द्रमा हुर्किइरहेका र हुर्केपछि थप केही भुरा उत्पादक थप ह्याचरीहरुलाई वितरण गरिने योजना रहेको छ भने हुर्काइएका माउहरु शुद्धनश्लका र वर्णशंकर माउहरु उत्पादनमा प्रयोग गरिने कार्यक्रम रहेको केन्द्रका प्रमुख एवं वैज्ञानिक महेन्द्र भण्डारीले जानकारी गराउनु भयो ।

क्र.स.	मिति	फार्म	ठेगाना	भुराहरुको संख्या
१	१४ मे २०१९	हेलम्बु ट्राउट फार्म	हेलम्बु २, सिन्धुपाल्चोक	२,०००
२	१४ मे २०१९	सुनखानी ट्राउट फार्म	सुनखानी ५, नुवाकोट	२,०००
३	१४ मे २०१९	मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र	त्रिशुली, नुवाकोट	५,०००
४	२३ मे २०१९	सर्दिखोला ट्राउट फार्म	सर्दिखोला, कास्की	२,०००
५	२३ मे २०१९	पातीचौर ट्राउट फार्म	पर्वत	२,०००
६	२९ मे २०१९	हिमालयन ट्राउट फार्म	गोसाईकुण्ड २, सोले, रसुवा	२,०००
७	३ जुन २०१९	रेन्बो ट्राउट फार्म एण्ड होटल	गोसाईकुण्ड ६, ठुलो भाखु, रसुवा	१,०००
वितरण गरिएका जम्मा भुराहरु				१६,०००



ट्राउट माछा सम्बन्धी अधिकृत स्तरीय तालिम सम्पन्न

कृषि सूचना तथा प्रशिक्षण केन्द्र, हरिहरभवन, ललितपुरको आयोजनामा आ.व. २०७७/७८ को दोश्रो चौमासिकको लक्ष बमोजिम सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको हेलम्बुमा २०७७ माघ ८ गते देखि १३ गतेसम्म एक हप्ते रेन्बो ट्राउट माछापालन सम्बन्धी अधिकृतस्तरीय तालिम सम्पन्न भयो । उक्त तालिममा पशु सेवा विभाग, केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र र प्रदेश स्तरका भेटेरीनरी अधिकृत तथा मत्स्य विकास अधिकृत १४ जना प्रशिक्षार्थीहरु सहभागी भएका थिए । तालिम

संयोजक मत्स्य विकास अधिकृत श्री विक्रम स्याङतानले जानकारी दिनुभए अनुसार यस तालिममा रेन्बो ट्राउट माछा पालनका विविध विषयमा रेन्बो ट्राउटका विभिन्न विज्ञद्वारा सैद्धान्तिक तथा प्रयोगात्मक कक्षाहरु सन्चालन गरिएको थियो । तालिम समापन समारोहमा कृषि सूचना तथा प्रशिक्षण केन्द्रका प्रमुख श्री इश्वरीप्रसाद पाण्डेले प्रशिक्षार्थीहरुलाई प्रमाणपत्र वितरण गर्नुभएको थियो ।



हार्दिक श्रद्धाञ्जली

नेपाल मत्स्य समाज कार्यकारी समितिका
सदस्य श्री रेशमराज धितालकी धर्मपत्नी **श्रीमती सुशीला धिताल** को

मिति २०७७ पौष २६ का दिन भएको असामयिक निधन प्रति दुःख व्यक्त गर्दै दिवंगत आत्माको चिर शान्तिको कामना सहित हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दै यस दुःखद घडीमा धैर्य धारण गर्न सक्ने शक्ति मिलोस् भनि सपरिवार प्रति गहिरो समवेदना प्रकट गर्दछौं ।

नेपाल मत्स्य समाज परिवार



News from Agriculture and Forestry University (AFU)

Two Doctoral students received Ph.D. in Aquaculture degree first time at AFU



Dr. Neeta Pradhan and Dr. Ram Bhajan Mandal received their Doctoral degree Ph.D. in Aquaculture from the Fisheries Program on Bhadra 2077. Dr. Pradhan and Dr. Mandal were

first to receive Doctoral degree in the Fisheries Program as well as in the Faculty of Animal Science, Veterinary Science and Fisheries.



Graduation of 3rd Batch of B.Sc. Fisheries

Third Batch of B.Sc. Fisheries graduated on Mansir 2077. Sixteen students including 8 girls and 8 boys have graduated this year. The Fisheries Program organized a farewell program for graduating students.



New intake of Doctoral and M.Sc. Fisheries students

7th batch of M.Sc. Fisheries including 9 students (5 girls and 4 boys) enrolled on Falgun 2077. Asst. Prof. Sailesh Gurung has enrolled to the Doctoral Program in Aquaculture.

No intake of B.Sc. Fisheries in 2076

Intake of B.Sc. Fisheries in 2076 was not taken because the Nepal Veterinary Council did not approve intake of B.V.Sc. & A.H. for not fulfilling the criteria by the Faculty of Animal Science, Veterinary Science and Fisheries (FAVF). Both B.V.Sc. & A.H. and B.Sc. Fisheries programs are run by the FAVF.

Fourth Executive Committee of Nepal Aquaculture and Fisheries Students' Association (NAFSA) is formed

Third executive committee of NAFSA has been formed on Mansir 2077. Newly elected executive members are as follows.

President:	Roshani Shrestha	(B.Sc. Fisheries, 6 th Semester)
Vice President:	Ajit Chaudhary	(B.Sc. Fisheries, 4 th Semester)
General Secretary:	Prakash Paudel	(B.Sc. Fisheries, 6 th Semester)
Vice Secretary:	Chandra K. Chaudhary	(B.Sc. Fisheries, 4 th Semester)
Treasurer:	Ranju Ghimire	(B.Sc. Fisheries, 6 th Semester)
Member:	Ashim Magar	(M.Sc. Fisheries, 1 st Semester)
Member:	Yub Raj Neupane	(B.Sc. Fisheries, 4 th Semester)
Member:	Rejina Neupane	(B.Sc. Fisheries, 4 th Semester)
Member:	Wishnu Pd. Kafle	(B.Sc. Fisheries, 3 rd Semester)
Member:	Anushka Bhattarai	(B.Sc. Fisheries, 3 rd Semester)
Member:	Aakriti Marasini	(B.Sc. Fisheries, 3 rd Semester)

NAFSA celebrated "World Wetland Day"

NAFSA celebrated the "World Wetland Day" on 2 February 2021 by organizing a small talk program and cleaning the Fisheries Reservoir of AFU. Chief Guest of the program was Asst. Dean Prof. Ishwor Chandra Prakash Tiwari. The theme was "Wetland and Water".



Fisheries Program organized a 3 day Fish farmers' training on Impacts of climate change on water quality and fish health and its mitigation measures

The Fisheries Program organized a 3 day farmers' training on "Impacts of climate change on water quality and fish health and its mitigation measures" to 113 farmers including 83 women and 30 men on Falgun 2077. Farmers belonged to three cooperatives (Sundardeep women fish farmers' cooperative, Kapia women fish farmers' cooperative, Mishrit fish farmers' cooperative) and five fish farmers' groups (Rai women fish farmers' group, Namuna women fish farmers' group, Pragati women fish farmers' group, Nava Jyoti women fish farmers' group and Gaida women fish farmers' group) from Chitwan and Nawalpur. The training was conducted at the Fisheries Building at AFU. Trainers were Prof. Dr. Dilip Kumar Jha and Assistant Professor Rahul Ranjan. The training was one of the activities of "Women for Entrepreneurship and Resilience" project implemented by Sundardeep Women Fish Farmers' Cooperative which is funded by Ministry of Foreign Affairs of Finland.



Prof. Dr. Dilip Kumar Jha rejoined the Fisheries Program, AFU

Prof. Dr. Dilip Kumar Jha has rejoined the Fisheries Program, AFU as a full time Professor on the contract basis. He is actively engaged in teaching, research and extension programs. Prof. Jha has received the Life time achievement awards from Glocal Environment and Social Association, New Delhi on December 2019 and Asian Biological Research Foundation, Prayagraj on February 2020 and Scientist of the year-2019 Award from the International Foundation for Environment and Ecology, Kolkata on February 2020.



Even though they don't have vocal cords, fishes make a lot of noises to convey their messages.

प्रगति पथमा माछा जोन सुनसरी

प्रमुख कृषि उपजहरूको विशिष्टीकृत क्षेत्रहरू निर्माण, निर्यातयोग्य कृषि वस्तुहरूको मूल्य श्रृंखलालाई पनि परिस्कृत गर्दै प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता अभिवृद्धि गर्ने, कृषिलाई सम्मानजनक नाफामुखी पेशाको रूपमा विकाश गर्दै रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्ने साथै बहुसरोकारवाला निकायहरू बीचको कार्यमूलक समन्वय मार्फत प्रभावकारी सेवा प्रवाहको सुनिश्चितता प्रदान गर्ने उद्देश्यका साथ नेपाल सरकारले शुरु गरेको प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना अन्तर्गत सुनसरी जिल्लामा माछा जोन कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । जस अन्तर्गत परियोजना कार्यान्वयन इकाई, सुनसरीले कृषि उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाउदै आयातित माछाको बजार विस्थापित गरी सुनसरीलाई माछा उत्पादन र बजारीकरणमा आत्मनिर्भर बनाउने उद्देश्यका साथ आ.व. २०७५/७६ बाट माछा जोन संचालनमा ल्याएको हो । माछा जोन सुनसरी अन्तर्गत बराहक्षेत्र न.पा., कोशी गा.पा.-३, इनरुवा न.पा.-३, रामधुनी न. पा. कार्यक्षेत्र रहेको जोन अन्तर्गत ४३१ हेक्टर क्षेत्रफलबाट शुरुवातको अवस्थामा १३१५ मेट्रिक टन मत्स्य उत्पादन (३.०५ मेट्रिक टन प्रति हेक्टर उत्पादकत्व) रहेको थियो भने आ.व. २०७६/७७ मा जोन अन्तर्गत क्षेत्र विस्तार भई ४७५ हेक्टर क्षेत्रफल पुगेको र १६२०

मे.टन माछा उत्पादन (३.४१ मे.टन. प्रति हेक्टर उत्पादकत्व) रहेको थियो । अघिल्लो आ.व. को तुलनामा ०.३६ मे. टन प्रति हेक्टर अर्थात ११.८८ प्रतिशतले उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा वृद्धि भएको छ । मत्स्य उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा वृद्धि साथै बजार प्रवर्धनमा दीर्घकालिन रूपमा सहयोग पुग्ने खालका कार्यक्रमहरूबाट मत्स्य कृषक तथा ११ समूह एवं उद्यमीहरूलाई सहयोग प्राप्त भएको छ ।

परियोजनाले सहजीकरण गरेको क्षेत्रमा शुरुको वर्षमा ७ जना स्थायी रोजगारी र १५५ अस्थायी रोजगारी दिएको थियो भने दोश्रो वर्षमा ३२ जना स्थायी रोजगारी र ३९० जना अस्थायी रोजगारी प्रदान गरेको छ । साथै माछा जोनमा आवद्ध कृषकहरूलाई आधुनिक उन्नत प्रविधि सहजरूपमा उपलब्ध गराउने, कृषकहरूका समस्याहरू समाधान गर्ने उद्देश्यका साथ आकस्मिक बाली संरक्षण सेवा, उद्यमशिलता तथा क्षमता अभिवृद्धि तालिम तथा गोष्ठी र कृषक भ्रमण गरिदै आएको छ । चालु आ.व. २०७७/७८ मा ४० हे. मा मत्स्य पोखरी निर्माण क्षेत्र विस्तार, मत्स्य नर्सरी स्थापनामा सहयोग साथै स्यालो ट्युबवेल जडान कार्यमा सहयोग गर्ने लक्ष्य रहेको छ ।



लगुन एग्निकलचर फार्म सुनसरीमा निर्माण गरिएको माछा ह्याचरी



माछा जोन, सुनसरीबाट उत्पादन सहजिकरण गरिएको लक्ष्मी दाना उद्योग

Largest land-based Salmon farm in Norway

All-star investor line-up makes plans for \$236 million Norway land-based salmon farm. The largest land-based fish farm is planned at Haugesund in the south of the country with local celebrity investors already involved in the project. The plan is to build Norway's largest fish farm on land. The water will be pumped up from the nearby sea initially and then recycle using filtration system.



Deadly Puffer Fish

A special kind of fish, Puffer fish, contains enough poison to kill 30 people. The toxin found in this fish is 1200 times deadlier than the Cyanide.



व्यक्ति एवं व्यक्तित्व परिचय

Curriculum Vitae

NAME : Dr. Tek Bahadur Gurung
Date of birth : 12 May 1960
Sex : Male
Nationality : Nepali
Marital status : Married
Wife : Ms. Anupama Gurung

ADDRESS:

Current address : Sangam Colovy, Madhyapur Metropolitan -9, Thimi,
Tel : 01-6631780 (Res):
Mobile : 985184735
E-mail : tek_fisheries@hotmail.com; guruntek@gmail.com
Education : Doctor of Science
Previous service : Nepal Agricultural Research Council, Government of Nepal
Expertise : Aquaculture Planning, Lake Science, Fish Breeding, Fisheries Extension Education
Workshops/seminars : Participated in more than 100 workshops and seminars
Award : NABIL Scientists Awards from NAST
- Life Time Achievement Awards from Proayag India by Biological Society of India
- Kasumigauara International Prize from Government of Japan
Publications and reports : More than 80 publication in peer reviewed national and international journals
Present involvement : Adjunct Professor, Agriculture and Forestry University
: President, Nepal Fisheries Society (NEFIS)



प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना, परियोजना कार्यान्वयन एकाई मोरङ्ग (माछा जोन) आत्मनिर्भरता तर्फ उन्मुख

मोरङ जिल्लामा प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना कार्यान्वयन इकाई अन्तर्गत संचालित माछा जोन कार्यक्रमबाट माछा व्यवसायीहरू आत्मनिर्भर बन्दै गएका छन् । आ.व. २०७३/७४ बाट सुरु भएको माछा जोनमा संचालित कार्यक्रमहरूले माछा पालक कृषकहरूलाई पोखरी निर्माण देखि बजारीकरणसम्म आवश्यकता बमोजिम प्राविधिक तथा आर्थिक सेवा समेत प्रदान गर्दै आएको छ । माछापालनलाई व्यवसायिक बनाउन जोन कार्यालय तथा माछा जोन संचालन समन्वय समिति कृषकहरूसँग सहकार्य गर्दै आएको छ । व्यवसायिक मत्स्य उत्पादनका लागि चाहिने पोखरी निर्माण, गुणस्तरीय भुरा उत्पादन, दाना उत्पादन तथा समयमा बजारीकरणको लागि जोन कार्यक्रमबाट सहयोग हुँदै आएको छ ।

पोखरी निर्माण

माछा जोन कार्यक्रमले मोरङ जिल्ला भरीका कृषकहरूलाई नयाँ पोखरी निर्माण गर्नका लागि अनुदान दिदै आएको छ । कृषकहरूले १ कठ्ठा जलाशय क्षेत्रको पोखरी निर्माण गरे बापत प्रति कठ्ठा रु. १०,०००/- का दरले अनुदान प्राप्त गर्दछ । यसबाट व्यवसायिक रूपमा माछापालन गर्नको लागि कृषकहरू निकै नै जागरुक भएका छन् । जोन कार्यक्रम मार्फत हालसम्म करिब १५० हे. भन्दा बढी क्षेत्रफल मत्स्य पालनले ढाकिएको छ ।



स्वस्थ भुरा तथा गुणस्तरीय दानाको व्यवस्थापन

माछा जोन कार्यक्रमले जिल्लाका मत्स्य कृषकहरूको भुराका लागि विद्यमान परनिर्भरतालाई कम गर्न हाल सम्ममा ४ वटा नर्सरी/मत्स्य ह्याचरीहरू निर्माण गरेको छ । जोन क्षेत्र तथा वरीपरिका कृषकहरूलाई सुलभ तथा सस्तो मूल्यमा गुणस्तरीय भुरा प्रदान गर्न नर्सरी निर्माणमा ५०% लगानी अर्थात् अनुदान प्रदान गरेको छ । हाल चारवटा नर्सरी संचालनमा रहेको र वार्षिक रूपमा विभिन्न कार्प जातका माछाका भुरा उत्पादन गर्दै आएको छ । कृषकहरूको आवश्यकतालाई ध्यानमा राखी व्यवसायिक मत्स्यपालनको लागि गुणस्तरीय दानाको सुनिश्चितता हुने गरी जोन कार्यक्रमबाट रु. ४० लाख अनुदान तथा कृषकहरूको साभेदारीमा मत्स्य दाना उद्योग स्थापना भएको छ ।



जिउंदो माछा पसल तथा प्रशोधन उद्योग

जोन क्षेत्र तथा आसपासका कृषकहरूलाई सुलभरूपले माछा विक्री गर्न र उत्पादनले समेत राम्रो बजार भाउ पाउन भनि जोन कार्यक्रमले धनपालथान गाउँपालिका, कटहरी गाउँपालिका, ग्रामथान गाउँपालिका तथा रंगेली नगरपालिकामा पाँचवटा जिउंदो माछाका पसलहरू कृषकहरूलाई अनुदान स्वरूप सहयोग उपलब्ध गराई संचालनमा ल्याइएको छ ।



सफलताको कथा

एमरेष्ट एक्वापोनिक्स एण्ड फिस फार्म प्रा. लि.

धनकुटा जिल्ला साविक परेवादिन गा.वि.स.मा वि.सं. २०४९ मा जन्म भइ हाल धरान उप-महानगरपालिका वडा नं. १५ मा बसोबास गर्दै आउनु भएका श्री चुरामोनि लिम्बुले धरानबाट माध्यमिक तह सम्मको अध्ययन पुरा गर्नु भएको थियो। सानै उमेरबाट मत्स्य पालन साथै माछा भुरा उत्पादनमा चासो राख्नु हुने लिम्बुले हाल एमरेष्ट एक्वापोनिक्स एण्ड फिस फार्म प्रा.लि. संचालन गर्दै आउनु भएको छ। सफल मत्स्य व्यवसायीको रूपमा परिचित उहाँले आ.व. २०७३/७४ बाट १७ कट्टा जग्गा भाडामा लिएर धरानमा मत्स्यपालन तथा माछाभुरा उत्पादन व्यवसाय शुरु गर्नु भएको र हाल प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना, परियोजना कार्यान्वयन इकाई, सुनसरीको पहलमा माछा जोन अन्तर्गत वराहक्षेत्र नगरपालिका वडा नं. ८ मा ४ विघा १८ आना जग्गामा १४ वटा पोखरी निर्माण सम्पन्न गरी रहु, कमन कार्प, सिल्वर कार्प, बिगहेड कार्प, र पंगास जातको माछापालन साथै भुरा उत्पादन र रंगीन माछा कोई कार्पको भुरा उत्पादन एवं विक्री वितरण समेत गर्दै आउनु भएको छ। माछाभुरा उत्पादन गरी विक्री वितरणमा लाग्नु भएको उहाँले शुरुवातमै लगभग ३०-४० लाख रुपैयाँ लगानी गर्नु भएकोमा हालसम्म एक करोड लगानी पुगिसकेको छ। हाल यो माछा फार्म चुरामोनि लिम्बुको अगुवाइमा सुमन श्रेष्ठ, सुरेश राई र बालकुमार लिम्बु सहितको साभेदारीमा संचालन भइआएको छ। यस फार्ममा हाल मत्स्य ह्याचरी तथा नर्सरी स्थापनाका साथै माछालाई चरा तथा अन्य वाह्य शत्रुहरुबाट बचाउनको लागि पोखरीमा व्यवस्थित



तरीकाले जालीको प्रयोग समेत गरिएको छ। यस वर्ष पंगास माछा बाट मात्रै १० लाख र कार्प माछा बाट ३ लाख गरि जम्मा १३ लाख आम्दानी लिन सफल यस फार्ममा ३ जनाले प्रत्यक्ष रोजगारी पाएका छन् भने २५ जना आंशिक रोजगारीमा छन्। यस माछा फार्ममा प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनाबाट आ.व. २०७६/७७ मा नयाँ मत्स्य पोखरी निर्माण, सौर्य उर्जामा आधारित सिंचाई प्रणाली जडान, कृषि चुन साथै मत्स्य नर्सरी निर्माणमा सहयोग प्राप्त भएकोले मत्स्यपालन क्रियाकलापलाई अझ व्यवसायिकरण गर्न थप प्रोत्साहन मिलेको र गुणस्तरीय माछा उत्पादन गर्न सकेमा बजारको समस्या नहुने लिम्बुले बताउनु भयो। मत्स्य उत्पादनमा सुनसरी जिल्लालाई आत्मनिर्भर बनाउने लक्ष्यले फार्म संचालन भैरहेको र यस फर्मलाई एग्रो टुरिजमको रूपमा विकास गर्ने सोच रहेको पनि उहाँले बताउनुभयो। कृषि कर्म गर्नेहरुको लागि यो फार्म एक उदाहरण बन्न सफल बनेको छ।

पूर्वाञ्चल एग्रिकल्चर फार्म एण्ड ट्रेडिङ प्रा.लि.

सुनसरी जिल्ला साविक डुम्राहा गा.वि.स. वडा नं. २ हाल रामधुनी नगर पालिका-८ पौडेलचोकमा २०७६ सालमा १० विघा जग्गामा माछा पोखरी निर्माण गरी स्थापना भएको पूर्वाञ्चल एग्रिकल्चर फार्म एण्ड ट्रेडिङ प्रा.लि. ले हाल ३१ विघा जग्गामा ४५ वटा पोखरी निर्माण गरी मत्स्यपालन व्यवसाय संचालन गर्दै आइरहेको छ। स्थानीय त्रिभुवन माध्यमिक विद्यालयबाट एसएलसी उत्तीर्ण गरी उच्च शिक्षा महेन्द्र मोरङ्ग क्याम्पस विराटनगरबाट वाणिज्यशास्त्रमा स्नातकसम्मको अध्ययन पुरा गर्नु भएका श्री राम अधिकारी केही समयको अमेरिका बसाई पछि आफ्नै मातृभूमि नेपालमा नै केही गर्नुपर्छ भन्ने सोचले नेपाल फर्कनु भएर यो एग्रिकल्चर फार्म संचालन गर्दै आउनु भएको हो।



कृषि व्यवसायलाई आधुनिक तरिकाले प्रविधिमैत्री बनाई दिगोरूपमा संचालन गर्ने उद्देश्यले यस फार्ममा पोखरीको ढिललाई समेत पूर्ण उपयोग गरी च्याउ, अडगुर, आँप, लिच्ची, मेवा आदि फलफूल खेतीका साथै कुखुरा तथा हाँस समेत पालन गरी

एकीकृत मत्स्यपालन व्यवसाय संचालन गरिआएको छ। यहाँ Waste Decomposer मलखाद साथै मत्स्य दाना समेत आफैले तयार गरी अर्गानिक मत्स्यपालन गरिरहेको यस एकीकृत मत्स्य फार्मको थप विकासका लागि प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना अन्तर्गत परियोजना

कार्यान्वयन इकाई माछाजोन सुनसरीबाट आ.व. २०७६/७७ मा नयाँ पोखरी निर्माणमा सहयोग प्राप्त भएकोले मत्स्यपालनलाई व्यवसायिकरण गर्न थप प्रोत्साहन मिलेको फार्मका संचालक श्री अधिकारीले जानकारी गराउनु भयो। प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनाको प्राविधिक सहयोगमा सघन माछा पालन क्रियाकलाप संचालन भएको छ, जसमा प्रतिकट्टा ७५०० देखि ९००० भुराहरु स्टक गरी माछा उत्पादन भइरहेको र गुणस्तरीय माछा उत्पादन गर्न सकेमा बजारको समस्या नहुने उहाँको भनाई रहेको छ। अहिलेसम्म १३ करोड रुपैयाँ लगानी भइसकेको यस फार्ममा पहिलो वर्षमा नै माछा लगायत अन्य कृषिजन्य वस्तु विक्रीबाट करिब रु. ७ करोडको आम्दानी लिन सफल यस फार्मले आगामी आ.व. मा रु. २५ करोड सम्म वार्षिक आम्दानी पुर्‍याउने लक्ष्य राखेको संचालक अधिकारीले बताउनु भयो। उक्त फर्ममा हाल २० जनाले प्रत्यक्ष रोजगारी पाइरहेका छन्। आगामी दिनमा ७० विघामा मत्स्य पोखरी निर्माण गरी मत्स्य पालन गर्ने र २० विघामा डुगन फल र ४-५ विघामा कागती खेती गर्ने बताउँदै मत्स्य प्रविधि पार्क निर्माण गरी फार्मलाई एग्रो टुरिजमको रूपमा विकास गर्ने सोच रहेको पनि उहाँले जानकारी गराउनु भयो। फार्ममा चालु आ.व. देखि सघन मत्स्यपालनको लागि आवश्यक एरेसनका उपकरणहरुको सहजीकरण समेत गरिएको छ। कृषिको क्षेत्रमा खासगरी माछापालन व्यावसायलाई मनग्य आम्दानी हुनसक्ने व्यवसायको रूपमा संचालन गर्न सकिन्छ भन्ने उदाहरण बनेर पूर्वाञ्चल एग्रिकल्चर फार्म एण्ड ट्रेडिङ प्रा.लि. का संचालक श्री राम अधिकारी एक सफल मत्स्य व्यवसायी बन्नुभएको छ भने माछा जोनको समन्वयमा प्रेरणाको स्रोत पनि बन्नु भएको छ।

यस न्यूजलेटरमा प्रकाशनार्थ लेख, रचना तथा सफलताका कथाहरु पठाई सहयोग गरिदिनुहुन तथा प्रकाशनका बारेमा सल्लाह, सुझाव प्रदान गरिदिनुहुन हार्दिक अनुरोध गर्दछौं।

लेख, रचना र अन्य सामग्री प्रकाशन, सुझाव आदिको लागि सम्पर्क:

ई-मेल : pradhannita@yahoo.com
prabeskunwar@yahoo.com
agninepal@gmail.com

फोन : 9841455083, 9851038987, 9851129678

नेपाल फिसारिज सोसाईटी

प्रधान कार्यालय

केन्द्रीय मत्स्य भवन, काठमाण्डौ

ई-मेल : nefis_2052@yahoo.com

फोन : ०१-४३८५६४६

पोष्ट मेल ठेगाना

टिकट